

Ministarstvo
finansija

Adresa: Ul. Stanka Dragojevića br.2
81000 Podgorica Crna Gora
www.mif.gov.me

Br: 05-02-322/26-2196/2

Podgorica, 05.02.2026.godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Eko-efikasna zgrada, Podgorica

gospodinu, Damjanu Čulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Nacrt pravilnika o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije

Veza: Vaš akt br. 06-322/26-165/1 od 27.01.2026. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom *Nacrta pravilnika o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Na tekst Nacrta pravilnika i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Dostavljenim Nacrtom pravilnika postiže se usklađivanje obrazaca dozvola i načina vođenja evidencije sa novim Zakonom o klimatskim promjenama, kao i standardizacija podataka koji se dostavljaju u postupku izdavanja dozvola. Omogućava se jednostavnije popunjavanje obrazaca, ujednačena praksa organa uprave, kvalitetnije vođenje registra i efikasije praćenje, provjera i izveštavanje emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Shodno dostavljenom dopisu za implementaciju Pravilnika, nisu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta, nema primjedbi na dostavljeni Nacrt pravilnika o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Novica Vuković

PREDLOG

Na osnovu člana 18 stav 8 i člana 21 stav 16 Zakona o klimatskim promjenama („Službeni list CG“, br. 149/25), Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera donijelo je

PRAVILNIK O OBRASCU DOZVOLE ZA EMISIJU GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE I NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se obrazac dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte za operatere stacionarnih postrojenja, obrazac dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte za regulisane subjekte i način vođenja evidencije izdatih dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte.

Član 2

Dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte za operatere stacionarnih postrojenja izdaje se na Obrascu 1.

Dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte za regulisane subjekte izdaje se na Obrascu 2.

Obrasci iz st. 1 i 2 ovog člana čine sastavni dio ovog pravilnika.

Član 3

Izdate dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte upisuju se u evidenciju izdatih dozvola.

Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se u elektronskom obliku, a po potrebi i u papirnoj formi.

Evidencija iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) redni broj upisa;
- 2) broj dozvole;
- 3) datum izdavanja dozvole;
- 4) vrstu subjekta (operater stacionarnog postrojenja / regulisani subjekat);
- 5) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja, kao i lokaciju postrojenja, odnosno naziv i adresu regulisanog subjekta;
- 6) opis djelatnosti, odnosno aktivnosti postrojenja i emisija gasova sa efektom staklene bašte, odnosno opis sredstava putem kojih regulisani subjekat stavlja goriva u promet i popis goriva na koja se dozvola odnosi;
- 7) podatke o načinu praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa odobrenim planom praćenja;
- 8) podatke o načinu izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte utvrđenim dozvolom;
- 9) period važenja dozvole;
- 10) podatke o izmjeni dozvole (broj rješenja, datum i razlog izmjene);
- 11) podatke o pokrenutom postupku za ukidanje dozvole, prestanku obavljanja djelatnosti, kao i o ukidanju dozvole (broj rješenja i datum);
- 12) podatke o odobrenom planu praćenja emisija sa efektom staklene bašte (oznaka, verzija, datum)
- 13) napomene od značaja za praćenje ispunjavanja obaveza iz dozvole.

Član 4

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije ("Službeni list CG", broj 13/21).

Član 5

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:
Podgorica, _____ 2026. godine

**Ministar,
Damjan Ćulafić**

DOZVOLA ZA EMISIJU GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE ZA OPERATERA STACIONARNOG POSTROJENJA

[Nadležni organ]

Broj [_____]

Datum [_____]

Na osnovu člana 18 Zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list CG", broj _/_) i čl. 18 i 46 Zakona o upravnom postupku ("Službeni list CG", br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), a rješavajući po zahtjevu operatera [_____] za izdavanje dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, broj [_____] od [_____] godine, [_____] donosi

R J E Š E N J E**O IZDAVANJU DOZVOLE ZA EMISIJU GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE**

Izdaje se dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, registarski broj [_____], operateru [_____], za rad cjelokupnog/dijela postrojenja [_____] odnosno obavljanje aktivnosti [_____] na lokaciji [_____], u [_____].

Dozvola važi do: _____

Ovim rješenjem odobrava se Plan praćenja emisija sa efektom staklene bašte (Prilog 1) koji čini sastavni dio ovog rješenja.

I. PODACI O OPERATERU I POSTROJENJU**Operater stacionarnog postrojenja**

Naziv: _____

Pravna forma: _____

Sjedište: _____

Matični broj / PIB: _____

II Aktivnost**Postrojenje**

Naziv postrojenja: _____

Lokacija postrojenja (opština, naselje, adresa / katastarska parcela):

Dio postrojenja / više postrojenja na istoj lokaciji (ako je primjenjivo):

Opis djelatnosti i aktivnosti postrojenja

Glavna djelatnost: _____

Ostale relevantne aktivnosti: _____

Kategorija aktivnosti u skladu sa propisima o trgovini emisijama:

Emisije gasova sa efektom staklene bašte

Gasovi sa efektom staklene bašte obuhvaćeni dozvolom:

☐ CO₂ ☐ CH₄ ☐ N₂O ☐ HFCs ☐ PFCs ☐ SF₆ ☐ drugi: _____

Izvori emisija (glavni tehnološki procesi, sagorijevanje goriva, pomoćni procesi):

III. OBAVEZE PRAĆENJA EMISIJA I IZVJEŠTAVANJA

Operater vrši praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja u skladu sa odobrenim Planom praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Učestalost i način dostavljanja izvještaja:

IV. OBAVEZA PREDAJE EMISIONIH KREDITA

Operater do 30. septembra tekuće godine predaje količinu emisionih kredita koja odgovara ukupnoj emisiji gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja u prethodnoj kalendarskoj godini, u skladu sa verifikovanim izvještajem o emisijama.

V. PROMJENE

Operater obavještava organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine o svim planiranim promjenama tehničko-tehnoloških karakteristika postrojenja, kapaciteta, vrste goriva, sirovina ili drugih promjena koje mogu uticati na emisije gasova sa efektom staklene bašte, kao i o promjenama metodologije praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, u skladu sa zakonom.

O b r a z l o ž e n j e

Pravna pouka:

Ovlašćeno lice
Ime i prezime
Potpis

Obrađivači:

Ime i prezime: Potpis:

1. _____
2. _____

Dostavljeno:

- Operateru
- Upisano u registar izdatih dozvola
- Nadležnom inspekcijskom organu
- Arhivi

Prilog 1: Plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja

OBRAZAC 2

**DOZVOLA ZA EMISIJU GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE ZA REGULISANI
SUBJEKAT**

[Nadležni organ]

Broj [_____]

Datum [_____]

Na osnovu člana 21 Zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list CG", broj _/__) i čl. 18 i 46 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG", br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), a rješavajući po zahtjevu regulisanog subjekta [_____] za izdavanje dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, broj [_____] od [_____] godine, [_____] donosi

R J E Š E N J E

O IZDAVANJU DOZVOLE ZA EMISIJU GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE
Izdaje se dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, registarski broj [_____], regulisanom subjektu [_____], za obavljanje aktivnosti [_____] u [_____].
Dozvola važi do: _____

Ovim rješenjem odobrava se Plan praćenja emisija sa efektom staklene bašte (Prilog 1) koji čini sastavni dio ovog rješenja.

I. PODACI O REGULISANOM SUBJEKTU I DJELATNOSTI

Regulisani subjekat

Naziv: _____

Pravna forma: _____

Sjedište: _____

Matični broj / PIB: _____

Opis djelatnosti regulisanog subjekta

II. Kratak opis djelatnosti u okviru koje se goriva stavljaju u promet:

Sektori u kojima se goriva koriste (označiti):

- ☐ zgradarstvo
- ☐ drumski saobraćaj
- ☐ energetska industrija
- ☐ proizvodna industrija
- ☐ građevinarstvo
- ☐ drugi: _____

Sredstva putem kojih regulisani subjekat stavlja goriva u promet

Opis sredstava / infrastrukture: _____

Lokacije: _____ -

Popis goriva na koja se dozvola odnosi

Vrsta goriva: _____

Namjena / krajnja upotreba: _____

Vrsta goriva: _____

Namjena / krajnja upotreba: _____

Vrsta goriva: _____

Namjena / krajnja upotreba: _____

Krajnja upotreba goriva stavljenih u promet u okviru djelatnosti

Opis tipičnih krajnjih upotreba:

III. OBAVEZE PRAĆENJA EMISIJA I IZVJEŠTAVANJA

Regulisani subjekat vrši praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja u skladu sa odobrenim Planom praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Učestalost i način dostavljanja izvještaja:

V. PROMJENE

Regulisani subjekat obavještava organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine o svim planiranim promjenama prirode svoje djelatnosti ili goriva koje stavlja u promet ili drugih promjena koje mogu uticati na emisije gasova sa efektom staklene bašte, kao i o promjenama metodologije praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, u skladu sa zakonom.

O b r a z l o ž e n j e

Pravna pouka:

Ovlašćeno lice
Ime i prezime
Potpis

Obrađivači:

Ime i prezime: Potpis:

1. _____
2. _____

Dostavljeno:

- Operateru
- Upisano u registar izdatih dozvola
- Nadležnom inspekcijskom organu
- Arhivi

Prilog 1: Plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte regulisanog subjekta

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ	MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA
NAZIV PROPISA	Pravilnik o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
 - Koji su uzroci problema?
 - Koje su posljedice problema?
 - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
 - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?
- Shodno novom Zakonu o klimatskim promjenama („Sl. list Crne Gore“, br. 149/2025) operateri stacionarnih postrojenja i regulisani subjekti dužni su da posjeduju važeću dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (GHG), kao i da vode propisanu evidenciju o emisijama i aktivnostima koje utiču na klimatske promjene. Radi sprovođenja ovih zakonskih obaveza i usaglašavanja sa Direktivom 2003/87/EC, donosi se Pravilnik o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije, kojim se detaljno uređuju obrasci dozvola za operatere stacionarnih postrojenja i regulisane subjekte, kao i vođenje evidencije.
 - Povećan broj regulisanih subjekata i potreba za preciznijim praćenjem emisija GHG.
 - Posljedice su otežano praćenje emisija i čuvanje evidencija, veći administrativni teret za subjekte i organ uprave, kao i rizik od neusklađenosti sa EU propisom.
 - Oštećeni su privredni subjekti koji zbog nejasnih pravila imaju veći administrativni teret, kao i organ uprave koji zbog nestandardizovanih podataka sporije izdaje dozvole i teže vodi evidenciju, i time utiče na ispunjavanje međunarodnih obaveza države.
 - Organ uprave bi imao poteškoće u vođenju registra i prikupljanju svih propisanih podataka, čime bi se smanjila efikasnost sistema praćenja emisija, povećao administrativni teret i postojala bi veća mogućnost odstupanja od standarda potrebnih za izvještavanje.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.
- Predloženim pravilnikom postiže se usklađivanje obrazaca dozvola i načina vođenja evidencije sa novim Zakonom o klimatskim promjenama, kao i standardizacija podataka koji se dostavljaju u postupku izdavanja dozvola. Omogućava se jednostavnije popunjavanje obrazaca, ujednačena praksa organa uprave, kvalitetnije vođenje registra i efikasnije praćenje, provjera i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

- Zadržavanje postojeće "status quo" opcije ne bi omogućilo adekvatnu implementaciju Zakona o klimatskim promjenama, kojim se usklađuje klimatska politika sa pravnom tekovinom Evropske unije u cilju ispunjavanja završnih mjerila u okviru pregovaračkog Poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene.
- Preferirana opcija je donošenje novog pravilnika kojim bi se obezbijedila jasna, standardizovana pravila za prikupljanje, obradu i vođenje evidencije podataka o izdatim dozvolama za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, za stacionarna postrojenja i regulisane subjekte.

4. Analiza uticaja

- **Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.**
- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)**
- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,**
- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;**
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**
- Predloženi akt će najviše uticati na operatere stacionarnih postrojenja i regulisane subjekte koji podliježu obavezi pribavljanja dozvole za emisije gasova sa efektom staklene bašte i dostavljanja podataka. Pozitivni uticaji uključuju jasnije procedure, standardizovane obrasce i pouzdaniji proces izvještavanja, što će organu uprave omogućiti bolju kontrolu praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.
- Primjena pravilnika neće izazvati nikakve dodatne troškove za građane, niti za privredu, uključujući mala i srednja preduzeća.
- Pozitivne posljedice pravilnika u potpunosti opravdavaju njegovo donošenje.
- Pravilnik ne utiče direktno na stvaranje novih privrednih subjekata niti na tržišnu konkurenciju, jer se njime isključivo propisuje sadržaj dozvole i vođenje evidencije u okviru postojećeg sistema.
- Ne postoje administrativna opterećenja ni biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?**
- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;**
- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;**
- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;**
- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?;**
- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;**
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;**
- **Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;**
- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;**
- **Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.**

- Za implementaciju pravilnika nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Za implementaciju pravilnika nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Implementacijom ovog pravilnika ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Za implementaciju pravilnika nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Usvajanjem pravilnika ne predviđa se donošenje novih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze.
- Ovim aktom neće se ostvariti prihod za budžet Crne Gore.
- Obzirom da implementacija pravilnika ne izaziva izdatke/prihode obračun istih nije rađen.
- Nisu postojale sugestije Ministarstva finansija.
- Nije bilo primjedbi.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti**
- Za pripremu pravilnika angažovan je eksterni konsultant kroz projekat "Policy and Legal Advice Centre (PLAC)" za Crnu Goru, koji je finansiran od strane EU.
- Konsultacije su sprovedene kroz rad angažovanog konsultanta koji je izradio nacrt pravilnika u saradnji sa nadležnim organom.

7. Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**
- Potencijalne prepreke odnose se na početno prilagođavanje regulisanih subjekata novim obrascima i obavezama vođenja evidencije, kao i na tehničke izazove u prenosu i standardizaciji podataka.
- Nadležni organ će obezbijediti informisanje subjekata o propisanim obavezama, dostupnost obrazaca i uputstava, kao i stručnu podršku u početnom periodu primjene. Sprovodiće se redovan nadzor nad tačnošću i potpunosti dostavljenih podataka, uz mogućnost dodatnih pojašnjenja i tehničkih smjernica radi ujednačene primjene propisa.
- Glavni indikatori biće: procenat subjekata koji podnose zahtjeve u propisanom formatu, uredno vođenje evidencija, broj vraćenih zahtjeva na dopunu zbog nedostataka, prosječno trajanje postupka izdavanja dozvola.
- Za sprovođenje monitoringa i evaluaciju primjene pravilnika zadužena je Agencija za zaštitu životne sredine.

Datum i mjesto:

Podgorica, 27.01.2026. godine

MINISTAR
Damjan Čulafić

MINISTARSTVO EKOLOGIJE

PRAVILNIK O OBRASCU DOZVOLA ZA
CHUSITU GASOVA

Ministarstvo
finansija

Adresa: Ul. Stanka Dragojevića br. 2
81000 Podgorica Crna Gora
www.mif.gov.me

Br: 05-02-322/26-2194/2

Podgorica, 05.02.2026. godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Eko-efikasna zgrada, Podgorica

gospodinu, Damjanu Čulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Nacrt pravilnika o bližim uslovima u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podataka o emisijama gasova staklene bašte

Veza: Vaš akt br. 06-322/26-165/2 od 27.01.2026. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom Nacrta pravilnika o bližim uslovima u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podataka o emisijama gasova staklene bašte, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Na tekst Nacrta pravilnika i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Dostavljenim Nacrtom Pravilnika postiže se uređen i ujednačen sistem prikupljanja podataka od strane operatera, kroz jasno propisane obrasce i obaveze, time se obezbjeđuje veća tačnost i dostupnost informacija, što nadležnim organima omogućava efikasije praćenje, planiranje i sprovođenje mjera u oblasti klimatskih politika. Takođe ciljevi Pravilnika su usklađeni sa obavezama države u oblasti klimatskih politika, jer obezbjeđuje sistematično prikupljanje i izvještavanje o podacima u skladu sa nacionalnim, međunarodnim i EU zahtjevima. Pravilnik je usklađen sa propisim EU 2018/2066 za praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Shodno dostavljenom dopisu za implementaciju Pravilnika, nisu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta, nema primjedbi na dostavljeni Nacrt pravilnika o bližim uslovima u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podataka o emisijama gasova staklene bašte.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Novica Vuković

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ	MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA
NAZIV PROPISA	Pravilnik o bližim uslovima za upravljanje, kontrolu i evidenciju podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
 - Koji su uzroci problema?
 - Koje su posljedice problema?
 - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
 - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?
- Donošenje predloženog akta je neophodno jer novi Zakon o klimatskim promjenama („Sl. list Crne Gore“, br. 149/2025) uvodi obavezu praćenja i izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (GHG) od strane stacionarnih postrojenja, regulisanih subjekata, operatera vazduhoplova i brodarskih društava, čime se obezbjeđuje usklađenost sa novim zakonom, veći kvalitet podataka i efikasnije sprovođenje obaveza praćenja emisija.
 - Bez jasno definisanih tehničkih uslova i standardizovanih postupaka za prikupljanje, obradu, kontrolu i evidenciju podataka o emisijama GHG otežana je provjera, uporedivost i pouzdana izrada izvještaja.
 - Nedostatak transparentnosti u sistemu dodatno otežava donošenje efektivnih i na dokazima zasnovanih klimatskih politika od strane nadležnih organa.
 - Subjekti koji mogu biti oštećeni su prvenstveno nadležni organi i operateri koji su u obavezi da dostave podatke. Nadležni organi trpe posljedice kroz otežano prikupljanje, provjeru i obradu podataka, što utiče na efikasnost njihovog rada. Operateri su pogođeni jer nepostojanje jasnih procedura i standardizovanih obrazaca može dovesti do administrativnih opterećenja, neujednačenih zahtjeva i rizika od pogrešnog ili nepotpunog izvještavanja. U konačnom, šira javnost i donosici odluka indirektno su pogođeni smanjenim kvalitetom informacija koje su neophodne za planiranje mjera u oblasti klimatskih politika.
 - Ako se pravilnik ne donese, problem bi se produbljivao, jer bi prikupljanje, provjera i izvještavanje o emisijama GHG ostali neujednačeni i netransparentni, što bi usporavalo sprovođenje zakonskih obaveza i umanjivalo kvalitet podataka neophodnih za klimatske politike.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
 - Navedi usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.
- Predloženim pravilnikom postiže se uređen i ujednačen sistem prikupljanja podataka od strane operatera, kroz jasno propisane obrasce i obaveze. Time se obezbjeđuje veća tačnost i dostupnost informacija, što nadležnim organima omogućava efikasnije praćenje, planiranje i sprovođenje mjera u oblasti klimatskih politika.
 - Ciljevi pravilnika su usklađeni sa obavezama države u oblasti klimatskih politika, jer obezbjeđuje sistematično prikupljanje i izvještavanje o podacima u skladu sa nacionalnim, međunarodnim i EU

zahtjevima. Pravilnik je usklađen sa propisom EU 2018/2066 za praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**
- Moguće opcije uključuju zadržavanje postojećeg stanja, što bi značilo nedovoljna usklađenost sa EU praksom u oblasti klimatskih politika. Donošenje pravilnika predstavlja regulatornu opciju kojom se precizno uređuje sadržaj, način dostavljanja i vođenja podataka o operaterima, što omogućava uređen i pouzdan registar i obezbjeđuje usklađenost sa zakonskim i EU zahtjevima.
- Preferirana opcija je donošenje pravilnika jer jedino ona omogućava da se obaveze svih operatera precizno urede i primjenjuju na isti način. Time se obezbjeđuje tačno, pouzdano i uporedivo vođenje podataka, što je ključno za pravilno praćenje emisija i sprovođenje zakonskih obaveza. Ova opcija omogućava da sistem funkcioniše transparentno i u skladu sa evropskim praksama.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**
- Odredbe ovog pravilnika najviše će uticati na operatere stacionarnih postrojenja, operatere vazduhoplova, regulisane subjekte i broderska društva, jer su dužni da vode, čuvaju i dostavljaju podatke. Pozitivni uticaji ogledaju se u pouzdanijem sistemu praćenja emisija GHG, dok se negativni uticaji ne očekuju, jer je pravilnik tehničke prirode i ne uvodi dodatne obaveze koje bi bile finansijski ili administrativno opterećujuće.
- Primjena pravilnika neće izazvati nikakve dodatne troškove za građane, niti za privredu, uključujući mala i srednja preduzeća.
- Pozitivne posljedice pravilnika u potpunosti opravdavaju njegovo donošenje, posebno jer njegova primjena ne uvodi nikakve dodatne troškove.
- Pravilnik ne utiče na stvaranje novih privrednih subjekata niti na tržišnu konkurenciju, već isključivo uređuje obaveze u pogledu prikupljanja i čuvanja podataka o emisijama.
- Ne postoje administrativna opterećenja, ni biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;

- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.
- Za implementaciju pravilnika nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Za implementaciju pravilnika nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Implementacijom pravilnika ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Za implementaciju nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore.
- Usvajanjem propisa ne predviđa se donošenje novih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze.
- Ovim aktom neće se izazvati finansijski izdaci/prihodi po budžet Crne Gore, pa shodno tome nije rađen obračun istih.
- Nisu postojale sugestije Ministarstva finansija.
- Nije bilo primjedbi.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti
- Za pripremu pravilnika angažovan je eksterni konsultant kroz projekat "Policy and Legal Advice Centre (PLAC)" za Crnu Goru, koji je finansiran od strane EU.
- Konsultacije su sprovedene kroz rad angažovanog konsultanta koji je izradio nacrt pravilnika u saradnji sa nadležnim organom.

7. Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?
- Potencijalne prepreke za implementaciju pravilnika mogu biti neujednačena primjena propisanih obrazaca i procedura, nedovoljna obuka subjekata i tehničke poteškoće u vođenju evidencija.
- Tokom primjene pravilnika sprovodiće se obuka subjekata, pružanje tehničke podrške i redovna komunikacija sa organom uprave radi osiguranja pravilne i dosljedne primjene obaveza.
- Glavni indikatori biće tačnost i potpunost dostavljenih evidencija, blagovremeno podnošenje zahtjeva i izvještaja, smanjen broj korekcija i upita, te dosljedna upotreba propisanih obrazaca.
- Za sprovođenje monitoringa i evaluaciju primjene pravilnika zadužena je Agencija za zaštitu životne sredine.

MINISTAR
Damjan Čulafić

Datum i mjesto:

Podgorica, 27.01.2026. godine

[Handwritten signature]

Na osnovu člana 43 stav 5 i člana 38 stav 13 Zakona o klimatskim promjenama („Službeni list CG“, broj 149/25), Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera donijelo je

**PRAVILNIK
O BLIŽIM USLOVIMA U POGLEDU UPRAVLJANJA, KONTROLE I EVIDENCIJE PODATAKA O
EMISIJAMA GASOVA STAKLENE BAŠTE**

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, koje treba da ispunjava operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova i brodarsko društvo.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **aktivnosti protoka podataka** su aktivnosti povezane sa prikupljanjem, obradom i rukovanjem podacima koji su potrebni za pripremanje izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 2) **inherentni rizik** je podložnost nekog parametra u godišnjem izvještaju o emisijama pogrešnim iskazima koji mogu biti materijalne greške, pojedinačno ili kada se saberu sa drugim pogrešnim iskazima, prije nego što se uzme u obzir efekat bilo kojih povezanih kontrolnih aktivnosti.
- 3) **kontrolni rizik** je podložnost nekog parametra u godišnjem izvještaju o emisijama pogrešnim iskazima koji mogu biti materijalne greške, pojedinačno ili kada se saberu sa drugim pogrešnim iskazima, a koji kontrolni sistem nije spriječio ili detektovao i ispravio na vrijeme;
- 4) **posredni podaci** su godišnje vrijednosti koje su empirijski potvrđene ili su izvedene iz prihvaćenih izvora, a koje operator ili regulisani subjekat koristi umjesto podataka o djelatnosti, količina otpremljenog goriva ili faktora proračuna kako bi obezbijedio potpuno izvještavanje kada na osnovu propisane metodologije praćenja nije moguće proizvesti sve potrebne faktore proračuna, podatke o djelatnosti ili količini otpremljenog goriva.

Upravljanje podacima

Član 3

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova ili brodarsko društvo uspostavlja, dokumentuje, sprovodi i održava pisane postupke za upravljanje protokom podataka i kontrolu kvaliteta podataka pri praćenju i izvještavanju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i obezbjeđuje da godišnji izvještaji o emisijama, nastali sprovođenjem tih postupaka, ne sadrže pogrešno prikazane podatke i da su usklađeni sa planom praćenja i ovim pravilnikom.

Postupak za upravljanje protokom podataka u planu praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: plan praćenja) obuhvata:

- naziv postupka;
- sljedljive reference za taj postupak, koje se mogu provjeriti;
- identifikaciju radnog mjesta lica ili odjeljenja koje sprovodi postupak ili njime upravlja ili proizvodi podatke značajne za njegovo sprovođenje;
- kratak opis postupka kojim se omogućava operateru, regulisanom subjektu, organu uprave ili verifikatoru da razumije ključne parametre i izvršene radnje;
- lokaciju na kojoj se čuva relevantna evidencija i druge informacije;
- ime korišćenog elektronskog sistema, gdje je to primjenljivo;
- listu EN standarda i drugih standarda, gdje je to relevantno;
- identifikaciju primarnih izvora emisija.

Takođe je neophodno opisati:

- svaki korak u protoku podataka od ulaznih podataka do obračunatih godišnjih emisija i efekata vazduhoplovstva koji nijesu povezani sa emisijama ugljen-dioksida, kojim se predstavlja faza i interakcija protoka podataka, uključujući relevantne formule i korake preduzete sa ciljem agregiranja podataka;
- relevantne korake obrade podataka za svaku aktivnost protoka podataka, uključujući formule i podatke korišćene za utvrđivanje emisija;
- relevantne sisteme korišćene za elektronsku obradu i čuvanje podataka i interakcije između takvih sistema i drugih inputa, uključujući i ručni unos podataka;
- način na koji se bilježe ishodi, odnosno rezultati aktivnosti protoka podataka.

Kontrola podataka

Član 4

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova ili brodarsko društvo uspostavlja kontrolu podataka putem informacionog sistema kojim obezbjeđuje upravljanje podacima u skladu sa članom 3 ovog pravilnika.

Kontrola podataka obuhvata:

- ocjenu inherentnog rizika i kontrolnog rizika koja se zasniva na pisanim postupcima;
- postupke za kontrolne aktivnosti kojima se smanjuju prepoznati rizici, a koji sadrže najmanje:
- obezbjeđenje kvaliteta podataka mjerne opreme;
- obezbjeđenje kvaliteta podataka sistema informacione tehnologije korišćenog za aktivnosti protoka podataka, uključujući procesnu kontrolu računarske tehnologije;
- raspodjelu dužnosti za sprovođenje aktivnosti protoka podataka i kontrolnih aktivnosti i upravljanje neophodnim stručnim sposobnostima;
- internu kontrolu i validaciju podataka;
- korekcije i korektivne mjere;
- kontrolu procesa povjerenih trećim licima;
- čuvanje evidencije i dokumentacije uključujući upravljanje verzijama dokumenata.

Bliži uslovi u pogledu kontrole podataka dati su u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova ili brodarsko društvo prati efikasnost sistema kontrole podataka kroz interne provjere i uzimanje u obzir nalaza verifikatora pri verifikaciji godišnjih izvještaja o emisijama.

Ako se utvrdi da je sistem kontrole podataka neefikasan ili nesrazmjeran prepoznatim rizicima, neophodno je unaprijediti sistem kontrole i prema potrebi prilagoditi plan praćenja ili ~~pisane postupke~~ za aktivnosti protoka podataka, procjenu rizika i kontrolne aktivnosti.

Interna kontrola i validacija podataka

Član 5

Interna kontrola i validacija podataka vrši se na osnovu prepoznatih inherentnih rizika i sadrži najmanje:

- provjeru kompletnosti podataka;
- poređenje podataka prikupljenih tokom nekoliko godina;
- poređenje podataka sa vrijednostima iz drugih sistema za prikupljanje podataka, uključujući, gdje je primjenljivo:
- poređenje podataka o kupljenom gorivu ili materijalu sa podacima o potrošenom gorivu ili materijalu u gorivu ili materijalu na zalihama za odgovarajući izvor toka emisija;
- poređenje faktora proračuna koji su utvrđeni analizom, proračunati ili dobijeni od snabdijevača gorivom ili materijalom sa referentnim faktorima utvrđenim na nacionalnom ili međunarodnom nivou za uporediva goriva ili materijale;
- poređenje emisija dobijenih primjenom metodologije zasnovane na mjerenju sa rezultatima potvrđivanja podataka;

- poređenje agregiranih podataka sa sirovim podacima.

Korekcija podataka za koje je odbijena validacija vrši se na način kojim se obezbjeđuje da ne dođe do potcjenjivanja emisija sa efektom staklene bašte.

Procesi povjereni trećim licima

Član 6

Kada je jedna ili više aktivnosti protoka podataka ili kontrolnih aktivnosti povjerena trećem licu, operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova ili brodarsko društvo sprovodi provjeru kvaliteta povjerenih aktivnosti protoka podataka ili kontrolnih aktivnosti tako što:

- definiše odgovarajuće uslove vezane za rezultate povjerenih procesa i metode koje se koriste u tim procesima;
- provjerava kvalitet rezultata i korišćenje zahtijevanih metoda;
- osigurava da se povjerene aktivnosti sprovode u skladu sa sa ocjenom inherentnog rizika i kontrolnog rizika.

Evidencija podataka

Član 7

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operater vazduhoplova ili brodarsko društvo čuva evidenciju svih relevantnih podataka i informacija uključujući i podatke iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Dokumentovani i arhivirani podaci treba da omoguće verifikaciju godišnjeg izvještaja o emisijama.

Prijavljeni podaci koji su sadržani u sistemu za elektronsko izvještavanje i upravljanje podacima koje uspostavlja organ uprave mogu se smatrati podacima koje čuva operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova ili brodarsko društvo ukoliko im je omogućen pristup tim podacima.

Podaci iz st. 1, 2 i 3 ovog člana dostupni su za primjenu aktivnosti protoka podataka i kontrolnih aktivnosti i na zahtjev se dostavljaju organu uprave i verifikatoru.

Stupanje na snagu

Član 8

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj:

Podgorica, _____ 2026. godine

**Ministar,
Damjan Ćulafić**

KONTROLA PODATAKA

1. Obezbjedenje kvaliteta podataka mjerne opreme

Kvalitet podataka dobijenih putem mjerne opreme osigurava se kalibracijom i periodičnom provjerom ispravnosti, uključujući i testiranje opreme prije početka upotrebe, kao i sljedljivo poređenje sa međunarodnim mjernim standardima, ako su dostupni, srazmjerno prepoznatim rizicima i u skladu sa ovim pravilnikom. Kada se komponente mjernog sistema ne mogu kalibrisati one se navode u planu praćenja sa predlogom alternativnih kontrolnih aktivnosti. Ako se ustanovi da oprema ne ispunjava zahtijevane uslove, bez odlaganja se preduzimaju neophodne korektivne mjere.

Za obezbjeđenje kvaliteta podataka mjernih sistema za kontinuirano mjerenje, primjenjuje se standard MEST EN 14181 – „Obezbjedenje kvaliteta podataka za automatske mjerne sisteme“, uključujući i paralelnu primjenu standardnih referentnih metoda najmanje jednom godišnje, koju sprovodi kvalifikovano osoblje.

Kada obezbjeđenje kvaliteta podataka zahtijeva poređenje sa graničnim vrijednostima emisija kao neophodnim parametrom za kalibraciju i provjeru performansi, prosječna godišnja satna koncentracija gasova sa efektom staklene bašte uzima se kao alternativna vrijednost. Ako se u tom postupku ustanovi neusklađenost sa zahtjevima kvaliteta podataka, uključujući i neophodnost ponovne kalibracije, neophodno je preduzeti korektivne mjere utvrđene u skladu sa ovim prilogom.

2. Obezbjedenje kvaliteta informacione tehnologije

Obezbjedenje kvaliteta sistema informacione tehnologije uključuje kontrolu pristupa, kontrolu izrade bezbjednosnih kopija (back-up), povraćaja podataka ili sistema i planiranja kontinuiteta i bezbjednosti. Sistem informacione tehnologije treba da je dizajniran, dokumentovan, testiran, korišćen, održavan i kontrolisan tako da omogućava obradu pouzdanih, tačnih i pravovremenih podataka srazmjerno prepoznatim rizicima.

3. Ostale mjere kontrole podataka

Za svaku aktivnost protoka podataka i kontrolnu aktivnost određuje se odgovorna osoba, tako da se odvoje suprotstavljene aktivnosti. Ako nijesu predviđene druge kontrolne aktivnosti, za sve aktivnosti protoka podataka, srazmjerno prepoznatim inherentnim rizicima, obezbjeđuje se da sve važne informacije i podatke potvrdi barem jedna osoba koja nije učestvovala u utvrđivanju i evidentiranju tih podataka.

Korekcije i korektivne mjere primjenjuju se ukoliko se utvrdi da bilo koja aktivnost protoka podataka ili kontrolna aktivnost nije efikasna ili je van okvira utvrđenih pisanim postupcima za te aktivnosti. Korekcije i korektivne mjere se primjenjuju u skladu sa ocjenom inherentnog rizika i kontrolnog rizika, pri čemu se potreba njihove primjene utvrđuje na osnovu:

- ocjene valjanosti rezultata svakog koraka aktivnosti protoka podataka ili kontrolne aktivnosti;
- utvrđivanja uzroka neispravnosti funkcionisanja ili uzroka identifikovane greške;
- primjene odgovarajuće korektivne mjere, uključujući ispravku bilo kojeg podatka u izvještaju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Kada nedostaju podaci za utvrđivanje emisija iz određenog postrojenja ili aktivnosti regulisanog subjekta, koristi se odgovarajući metod procjene za utvrđivanje konzervativne alternativne vrijednosti za određeni period ili nedostajući parametar.

Kada nedostaju podaci za utvrđivanje emisija operatora vazduhoplova za jedan ili više letova, koriste se odgovarajuće alternativne vrijednosti za određeni period koje se izračunavaju u skladu sa metodom navedenom u planu praćenja. Ako alternativne vrijednosti nije moguće utvrditi emisije za taj let ili letove mogu se procjeniti na osnovu potrošnje goriva utvrđene pomoću alata koje koristi Eurocontrol ili druga relevantna organizacija, a kojima se mogu obraditi informacije o vazdušnom saobraćaju tako da ne dovode do potcjenjivanja emisija gasova sa efektom staklene bašte. Ako broj letova za koje nedostaju podaci premašuje 5 % od ukupnog broja letova tokom godine o kojima se izvještava, neophodno je unapređenje metodologije praćenja emisija.

1. OSNOVNI PODACI KOJE ČUVAJU OPERATER STACIONARNOG POSTROJENJA, REGULISANI SUBJEKT, OPERATER VAZDUHOPLOVA ILI BRODARSKO DRUŠTVO

- 1) Odobreni plan praćenja
- 2) Dokumentacija kojom se obrazlaže izbor metodologije praćenja i dokumentaciju o privremenim ili trajnim izmjenama metodologije i, gdje je primjenljivo podatke o nivoima procjene odobrenim od organa uprave;
- 3) Sve relevantne ažurirane verzije plana praćenja koje su dostavljene organu uprave i odgovore organa uprave;
- 4) Svi postupci koji se u pisanom obliku prilažu uz plan praćenja uključujući i plan uzorkovanja, gdje je primjenljivo i pisane postupke aktivnosti protoka podataka i kontrolnih aktivnosti;
- 5) Spisak svih verzija korišćenih planova praćenja i svih pratećih postupaka;
- 6) Dokumentacija o raspodjeli dužnosti vezanih za praćenje i izvještavanje;
- 7) Ocjena rizika koju je sproveo operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekt, operater vazduhoplova ili brodarsko društvo, gdje je primjenljivo;
- 8) Izvještaji o poboljšanju metodologije praćenja;
- 9) Verifikovani godišnji izvještaji o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 10) Izvještaji o verifikaciji;
- 11) Ostale informacije koje su identifikovane kao zahtijevane za verifikaciju godišnjeg izvještaja o emisijama.

2. SPECIFIČNI PODACI ZA OPERATERE STACIONARNIH IZVORA

- 1) Dozvola za emisije gasova sa efektom staklene bašte i sva njena produženja ili izmjene;
- 2) Ocjena nesigurnosti, gdje je primjenljivo;
- 3) Za postrojenja koja primjenjuju metodologiju zasnovanu na proračunu:
 - a) podaci o aktivnostima korišćene za bilo koji proračun emisija za svaki izvor toka kategorisan u skladu sa vrstom goriva i materijala;
 - b) lista svih standardnih vrijednosti koje su korišćene kao faktori proračuna, gdje je primjenljivo;
 - c) dokumentacija o svim postpcima koji su ocjenjeni kao neefikasni i preduzetim korekcijama i korektivnim mjerama u skladu sa članom 9 ovog pravilnika;
 - d) sve rezultate kalibracije i održavanja mjernih instrumenata
- 4) Dodatna dokumentacija za postrojenja koja koriste metodologiju zasnovanu na mjerenju:
 - a) dokumentacija kojom se obrazlaže izbor metodologije praćenja;
 - b) podaci korišćeni za analizu nesigurnosti za svaki izvor emisija kategorisan po industrijskom procesu;
 - c) podaci korišćeni za potvrđivanje proračuna i rezultata proračuna;
 - d) detaljan tehnički opis mjernog sistema za kontinuirano mjerenje uključujući i dokumentaciju o odobrenju od nadležnog organa;
 - e) sirovi i agregirani podaci iz mjernog sistema za kontinuirano mjerenje, uključujući i dokumentacija o promjenama tokom vremena, evidenciju o testiranju, periodima isključenja ili kvara, kalibraciji, popravkama i održavanju;
 - f) dokumentaciju o promjenama mjernog sistema za kontinuirano mjerenje tokom vremena;
 - g) svi rezultati kalibracije i održavanja mjernog instrumenta;
 - h) gdje je primjenljivo, model bilansa mase koji se koristi za utvrđivanje alternativnih vrijednosti u skladu sa članom 11 ovog pravilnika i pretpostavke na kojima se on zasniva;
- 5) Kada se koristi alternativna metodologija praćenja koja nije zasnovana na nivoima procjene, čuvaju se svi podaci neophodni za utvrđivanje emisija za tokove izvora i izvore emisija na koje je

primjenjena, posredni podaci za podatke o aktivnostima, faktori proračuna i drugi parametri o kojima bi se izvještavalo po metodologiji zasnovanoj na nivoima procjene;

- 6) Dodatni podaci za primarnu proizvodnju aluminijuma:
 - a) dokumentacija o rezultatima mjernih kampanja za utvrđivanje specifičnih emisijih faktora CF₄ i C₂F₆ za to postrojenje;
 - b) dokumentacija o rezultatima utvrđivanja efikasnosti sakupljanja fugitivnih emisija;
 - c) svi relevantni podaci o primarnoj proizvodnji aluminijuma, trajanju i frekvenciji anodnog efekta ili prenapona;
- 7) Dodatni podaci za kaptazu, aktivnosti transporta i skladištenja ugljen-dioksida:
 - a) dokumentacija o količini ugljen-dioksida ubrizganog u skladišni kompleks od strane postrojenja koja obavljaju geološko skladištenje ugljen-dioksida;
 - b) reprezentativni agregirani podaci o pritisku i temperaturi u transportnoj infrastrukturi;
 - c) kopija dozvole za skladištenje, uključujući odobreni plan praćenja;
 - d) izvještaji dostavljeni u skladu sa propisima kojima se uređuje geološko skladištenje ugljen-dioksida;
 - e) izvještaji o rezultatima inspeksijskog nadzora izvršenog u skladu sa tim propisima;
 - f) dokumentacija o sprovedenim korektivnim mjerama.
- 8) Dodatni podaci za ugljenik koji je trajno hemijski vezan u proizvodima, gdje je primjenljivo:
 - a) dokumentacija o količini ugljenika koji je trajno hemijski vezan;
 - b) vrste proizvoda gdje ugljenik trajno hemijski vezan, proizvedena količina i namjena proizvoda;

3. SPECIFIČNI PODACI ZA OPERATORE VAZDUHOPLOVA

- 1) Lista vazduhoplova koje posjeduje, iznajmljuje od trećih lica ili iznajmljuje trećim licima i neophodna evidencija za kompletiranje te liste, sa podacima za svaki vazduhoplov o datumu kada je uvršten ili uklonjen sa liste flote tog operatora;
- 2) Lista letova za svaki izvještajni period, uključujući ICAO oznaku para aerodroma (odlazni i dolazni) za svaki let, kao i neophodne podatke kojima se kompletira ova lista;
- 3) Relevantne podatke korišćene za utvrđivanje potrošnje goriva i emisija;
- 4) Dokumentaciju o praćenju emisija, uključujući dokumentaciju o metodologiji za nadoknadu nedostajućih podataka, gdje je primjenljivo, broj letova za koje nedostaju podaci, i ako podaci nedostaju za više od 5% ukupnog broja prijavljenih letova, razloge za nedostatak podataka i dokumentacija o preduzetim korektivnim mjerama;
- 5) Dokumentaciju o praćenju efekata vazduhoplovstva koji nijesu povezani sa emisijama ugljen-dioksida:
 - 1) svi podaci koje operater prati da bi izračunao ekvivalent ugljen-dioksida po letu u skladu sa propisanom metodologijom;
 - 2) ako operator ne koristi NEATS, broj letova za koje nedostaju podaci i odgovarajuće standardne vrijednosti korišćene za nadoknadu tih podataka u skladu sa propisanom metodologijom.

4. SPECIFIČNI PODACI ZA REGULISANE SUBJEKTE

- 1) Lista tokova goriva za svaki izvještajni period i neophodna evidencija za kompletiranje te liste, uključujući kategorizaciju tokova goriva;
- 2) Način distribucije goriva i gdje je primjenljivo, vrste posrednih korisnika, ukoliko to ne predstavlja preveliko administrativno opterećenje;
- 3) Podatke o vrsti i namjeni goriva uključujući i CRF kodove finalnih sektora u kojima se koriste, agregirane na dostupnom nivou;
- 4) Relevantni podaci korišćeni za utvrđivanje otpremljenih količina goriva za svaki tok goriva;

- 5) Lista standardnih vrijednosti korišćenih za faktore proračuna, gdje je primjenljivo;
- 6) Faktor opsega za svaki tok goriva, uključujući i identifikaciju finalnog sektora potrošnje kao i svi relevantni podaci kojima se potkrepljuje ta identifikacija;
- 7) Primjenjeni nivoi procjene uključujući obrazloženja u slučaju odstupanja od propisanog nivoa;
- 8) Kompletan set podataka o uzorkovanjima i rezultatima analize korišćenim za utvrđivanje faktora proračuna;
- 9) Dokumentacija o svim neefikasnim postupcima na koje su primjenjene korekcije i korektivne mjere u skladu sa članom 9 ovog pravilnika;
- 10) Svi rezultati kalibracije i održavanja mjernih instrumenata;
- 11) Lista postrojenja kojima se otprema gorivo za potrošnju, uključujući nazive, adrese i brojeve dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i količine goriva isporučenog tim postrojenjima u izvještajnom periodu.